

Bilag 1

Redegørelse for kommunevandløbet

Vorgod Å

Vandløbsområde: Vorgod Å, Skjern Å

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	3
2	Lov og grundlag.....	3
2.1	De miljømæssige krav til vandløbet	4
2.2	Kommuneplan i relation til natur, jordbrug og landskab.	6
2.3	Landskab og jordbrug	6
2.4	Lavbundsarealer	6
2.5	Kulturhistorie	6
2.6	Naturbeskyttelse, fredninger og Natura 2000-områder	6
2.7	International naturbeskyttelse (Natura 2000)	7
2.8	Naturbeskyttelsesloven.....	10
2.9	Basisanalyse for vandområdeplan 2021 – 2027	10
2.10	Grundvand	10
2.11	Spildevandsplan.....	10
2.12	Miljøbeskyttelsesloven	10
2.13	Planer for fiskepleje.....	11
2.14	Forhold til okkerloven.....	11
3	Beskrivelse af vandløbet.....	12
4	Vandløbets nuværende tilstand.....	13
4.1	Smådyr.....	13
4.2	Fisk.....	14
4.3	Vandplanter	16
5	Datagrundlag.....	17
5.1	Opmåling	17
5.2	Karakteristiske afstrømninger	17
5.3	Vandløbets dimensioner.	17
5.4	Tidligere restaureringer.....	18
6	Sejladsbestemmelser.....	18
7	Vedligeholdelse	19
8	Grødeskæringsperiode	21
9	Kontrol og oprensning	21
10	Miljø- og naturvurdering.....	22
10.1	Natura 2000-områder.....	26
10.2	Bilag IV-arter i og ved Vorgod Å.	28
10.3	Beskyttet natur - § 3	29
10.4	Konklusion	29

1 Indledning

Ved udarbejdelse af nye regulativer for offentlige vandløb skal der redegøres for det lovgrundlag og de planer (f.eks. kommuneplan og vandområdeplan), som danner grundlag for regulativet. Der skal ligeledes redegøres for, hvilke konsekvenser det nye regulativ har for de afvandingsmæssige og miljømæssige forhold i vandløbet.

Regler for udarbejdelse af regulativer er beskrevet i vandløbsloven. Her er det fastsat, at vandløb skal vedligeholdes, så afvandingssevnen ikke forringes. Dog skal vedligeholdelsen af vandløbene (f.eks. grødeskæring) sikre, at de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten også tilgodeses. Vandløbets miljømæssige krav er fastsat i de nationale vandområdeplaner. Som konsekvens af loven skal reglerne om vandløbets fremtidige anvendelse således fastsættes ud fra en konkret afvejning af alle de interesser, der er knyttet til vandløbet både miljømæssigt og afvandingsmæssigt.

De planer og love, som har betydning for kommunens forvaltning af vandløbene, er uddybet i denne redegørelse, og konsekvenserne er beskrevet. På www.miljoegis.mim.dk og i Ringkøbing-Skjern Kommunes kommuneplan er det muligt at få et uddybende overblik over, hvilke forhold, der er gældende for vandløbet.

2 Lov og grundlag

Dette fremgår af vandløbslovens § 1, formålsparagraffen, hvor det er anført, at det skal tilstræbes at sikre, at vandløb kan benyttes til afledning af vand, navnlig overfladevand, spildevand og drænvand, men at fastsættelse af og gennemførelse af foranstaltninger efter loven skal ske under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, som fastsættes i anden lovgivning.

Disse bestemmelser har den konsekvens, at reglerne om vandløbets anvendelse og vedligeholdelse ikke skal fastsættes ud fra individuelle interesser, men skal fastsættes ud fra en afvejning af alle de interesser, der er knyttet til vandløbet. Dette være sig afvanding, naturbeskyttelse, fiskeri, sejlads, jagt, m. v. og gerne i samspil, således at alle interesser i størst mulig omfang tilgodeses.

Grundlaget for denne afvejning er bl.a. bestemmelserne i:

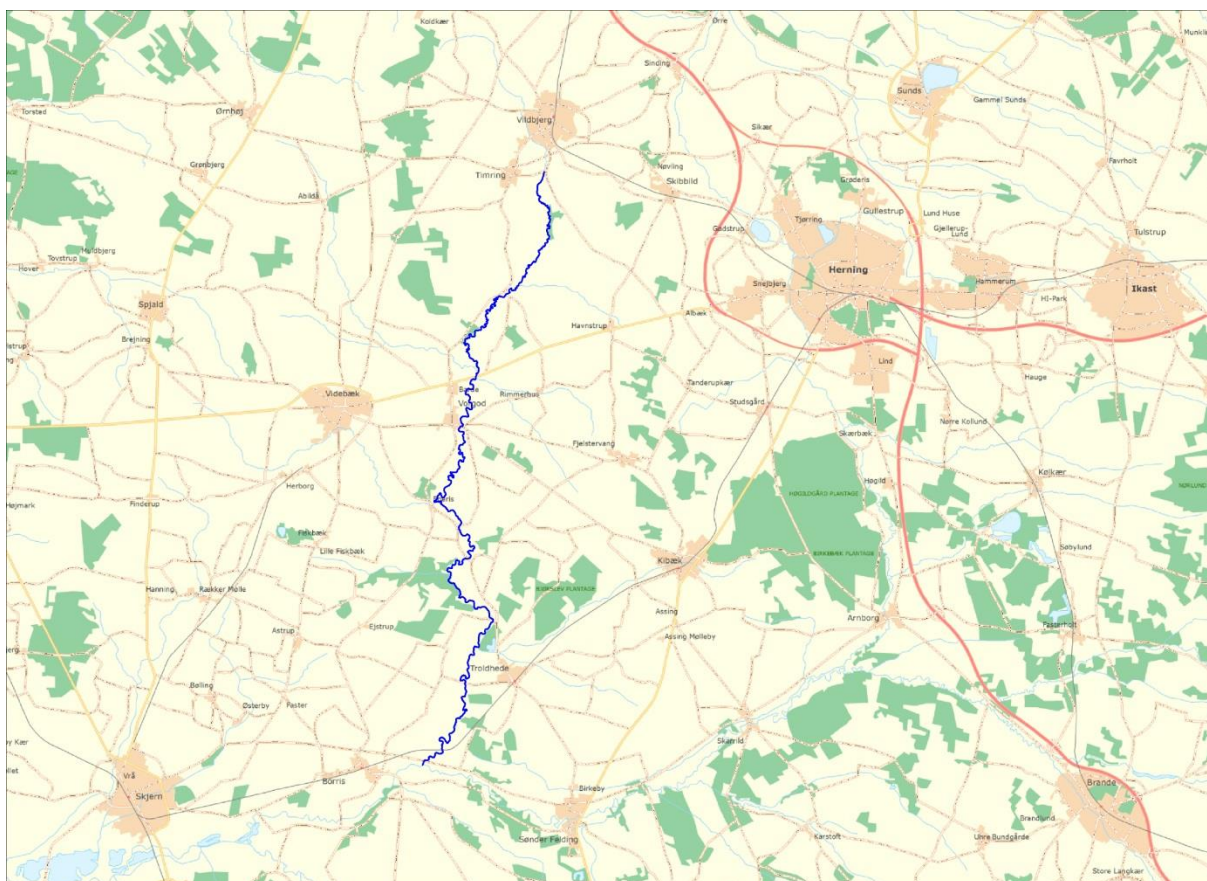
- Vandområdeplan 2015 - 2021
- Artikel 3 i Fuglebeskyttelsesdirektivet
- Artikel 6, 12, 13 og 16 i Habitatdirektivet

Regulativet er udarbejdet i henhold til:

- Lov nr. 302 af 9. juni 1982 om vandløb, jf. lovbekendtgørelse nr. 127 af 26. januar 2017, med senere ændringer til forskriften.
- Bekendtgørelse nr. 919 af 27. juni 2016 om regulativer for offentlige vandløb
- Cirkulære nr. 21 af 26. februar 1985 om vandløbsloven
- De faktiske forhold.

2.1 De miljømæssige krav til vandløbet

Vorgod Å er omfattet af statens vandområdeplan 2015-2021 for vandområdedistrikt Jylland og Fyn med hovedvandopland 1.8 Ringkøbing Fjord.

Figur 1: Beliggenhed af Vorgod Å (blå streg) på den offentlige strækning.

Vandområdeplanen indeholder miljømål for kystområder, søer og vandløb og har derfor også indflydelse på vandløbsregulativerne. I vandområdeplan 2015-2021 fremgår det, at Vorgod Å har miljømålet god økologisk og kemisk tilstand. Vandområdeplanen indeholder også udpegninger af indsatser, som skal forbedre miljøtilstanden i vandløbene. Det er f.eks. fjernelse af faunaspærringer og restaureringer af vandløbene ved f.eks. gensnoning.

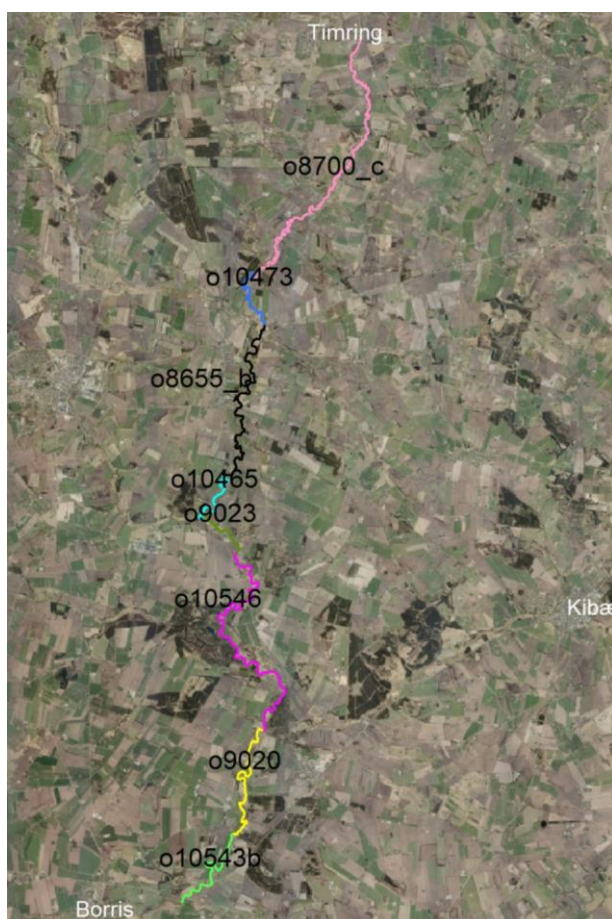
Om miljømålet er opfyldt for vandløbene i vandområdeplan 2015-2021 er fastsat ud fra artssammensætningen af de smådyr, der lever i vandløbet samt krav til vandløbsplanter og fisk. Hvis bare en af de tre parametre ikke opfylder kravene til miljømålet, så siger man, at vandløbets miljømål ikke er opfyldt. Artsammensætningen af smådyr i vandløbet bedømmes ved hjælp af Dansk Vandløbs Fauna Indeks (DVFI). Tilstanden angives i faunaklasser på en skala fra 1 til 7, hvor 7 er den bedste og 1 den dårligste tilstand. For langt de fleste vandløb er kravet om god

økologisk tilstand sat til faunaklasse 5. Man må dog ikke forringe vandløbets tilstand: Så hvis faunaklassen f.eks. er 6, bibeholdes dette som miljømål.

Miljømålet i forhold til vandplanter bedømmes ud fra Dansk Vandløbs Plante Indeks (DVPI). Her beregnes et indeks på baggrund af en liste over de registrerede vandplanter samt deres dækningsgrader.

I forhold til fisk er der udviklet to indeks. Indeksene beregnes på grundlag af registrering af bl.a. forekomsten af en fiskeart, hvor mange fisk der er, andelen af intolerante fiskearter samt fiskearter med forskellig levevis mht. gydning og føde.

I planen er Vorgod Å inddelt i 8 vandløbsforekomster, jf. Figur 1, som alle er miljømålsat til God Økologisk Tilstand. God Økologisk Tilstand svarer til en mindre afvigelse fra den upåvirkede tilstand.

Figur 1: Oversigt over de enkelte vandløbsforekomster i Vorgod Å.

Vandløbsforekomsternes typologi varierer fra hhv. type 2 (mellemstore vandløb) på de øvre strækninger til type 3 på de nederste strækninger (store vandløb).

Vandområdeplan 2015 – 2021 indeholder ikke indsat i Vorgod Å.

2.2 Kommuneplan i relation til natur, jordbrug og landskab.

Kommuneplanen fastlægger de overordnede rammer, mål og retningslinjer for kommunens fysiske udvikling i by og i det åbne land. Kommuneplanen omfatter beskrivelse af værdifulde landbrugsområder og landskaber samt udpegede lavbundsområder.

2.3 Landskab og jordbrug

Store del af den østlige del af Ringkøbing-Skjern Kommune er udpeget som særligt værdifulde landbrugsområder, hvilket dog ikke omfatter Vorgod Ådalen.

2.4 Lavbundsarealer

Den nederste strækning af Vorgod Å fra Hovedvej 15 til udløbet i Skjern Å er udpeget som lavbundsområde. Det betyder, at man vil bevare muligheden for, at arealerne kan udvikle sig til værdifuld natur eller genoprettes til vådområder.

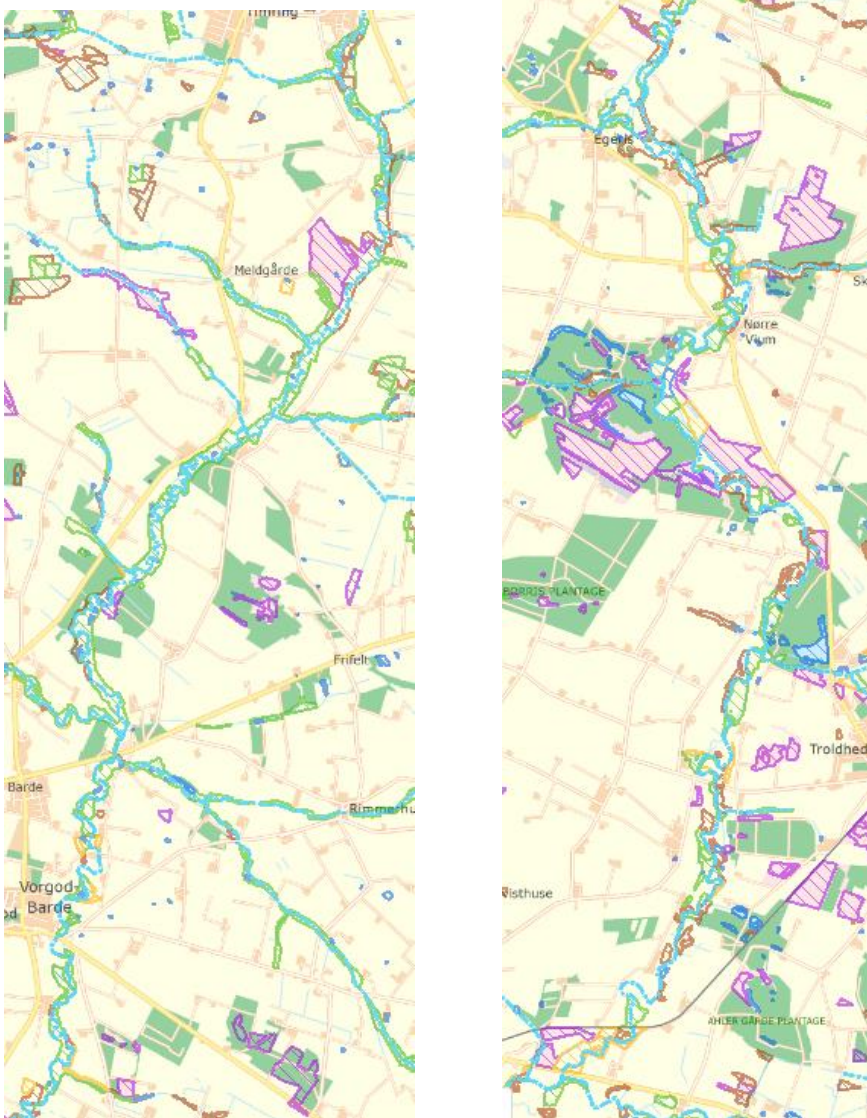
Der kan ikke gives tilladelse til byggeri og anlæg i lavbundsområderne, som forhindrer, at det naturlige vandstands niveau kan genskabes i lavbundsarealerne, der er udpeget som potentielt egnede til genopretning af vådområder.

2.5 Kulturhistorie

Umiddelbart nord for Egeris og vest for Vorgod Å er der udpeget et område som værdifuldt kulturmiljø. I området findes gamle hjulspor, der formentlig stammer helt tilbage fra 1200- tallet. Endvidere har brunkulslejrene ved Nr. Vium og Troldhede kulturhistoriske bevaringsværdier.

2.6 Naturbeskyttelse, fredninger og Natura 2000-områder

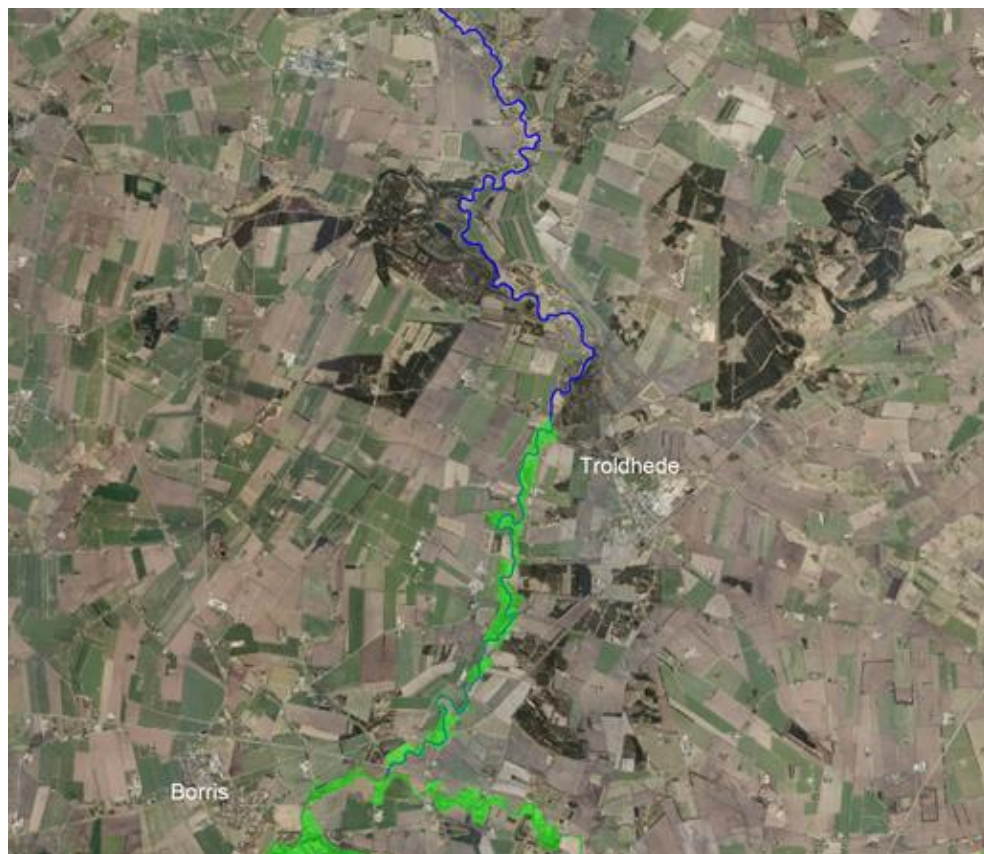
Langs Vorgod Å findes store områder, der er udpeget som beskyttede natur i overensstemmelse med naturbeskyttelsesloven. De udpegede områder fremgår af figur 2.

Figur 2: Oversigt over beskyttet vandløb og natur langs Vorgod Å. Kilde: Danmarks Miljøportal, www.arealinformation.miljoportal.dk

2.7 International naturbeskyttelse (Natura 2000)

Den nedre del af Vorgod Å er udpeget som del af Natura 2000-område nr. 68 (habitatområde H61), Skjern Å, jf. Figur 3. Natura 2000 området omfatter vandløbsforekomsterne o10543_b, o9020 og de sydligste 240 m af o10546.

Figur 3: Udbredelse af Natura 2000 område i og langs Vorgod Å.

For Natura 2000-området foreligger en Natura 2000-plan 2016-2021 som skal sikre naturtilstanden for områdets udpegede arter og naturtyper og bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus.

Udpegningsgrundlaget for habitatområde 61 fremgår af Tabel 1 nedenfor.

Tabel 1: Udpegningsgrundlag for habitatområde 61. Fra Miljøministeriets Natura 2000 plan 2016-2021 for Skjern Å.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 61			
Naturtyper:	Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-so (3140)	
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)	
	Vandløb (3260)	Våd hede (4010)	
	Tør hede (4030)	Surt overdrev* (6230)	
	Tidvis våd eng (6410)	Hængesæk (7140)	
	Kildevæld* (7220)	Rigkær (7230)	
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)	
	Arter:	Grøn kolleguldsmed (1037)	Havlampret (1095)
		Bæklampret (1096)	Flodlampret (1099)
		Laks (1106)	Damflagermus (1318)
Odder (1355)		Vandranke (1831)	

Indenfor habitatområdet er særligt udpegningsarterne, som lever i eller i nær tilknytning til vandløbet, som er interessant, da de kan være direkte eller indirekte påvirkede af vandløbsvedligeholdelsen.

Arterne grøn kølleguldsmed og damflagermus vurderes ikke at være direkte påvirkelige af en mindre ændring i vedligeholdelsespraksis for området samt sejlads med ikke motordrevne småbåde.

Til gengæld findes bæklampret og laks inden for habitatområdet, mens hav- eller flodlampretterne ikke er fundet. Endelig er odder registreret på lokaliteten.

Vandplanten vandranke er ikke fundet inden for vandløbsforekomsterne ved de foretagne vegetationsundersøgelser, som danner grundlag for miljøbedømmelse ud fra planteindekset.

Endvidere må det forventes, at naturtypen: vandløb (3260) påvirkes af vandløbsvedligeholdelse.

Natura 2000 (Habitatdirektivet)

Administrationen af Natura 2000 områder reguleres af bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder.

Bekendtgørelsen pålægger kommuner at sikre, at der ikke sker forringelse af områdernes naturtyper og levestederne for arterne eller sker forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter, områderne er udpeget for.

Kommunerne er således forpligtet til at foretage konsekvensvurderinger i forhold til påvirkning af internationalt naturbeskyttelsesområder som led i behandling af tilladelser, dispensationer og godkendelser mv.

Det gælder ligeledes for vedtagelsen af et nyt regulativ for Vorgod Å med indførelse af eventuelle nye vedligeholdelsesbestemmelser og sejlads.

Fortsættelse af det nuværende niveau uden grødeskæring vil kunne fortsættes uden større konsekvensanalyse i forhold til Natura 2000 udpegningen.

Der må generelt antages, at de arter, der er tilknyttet Vorgod Å, og udgør del af udpegningsgrundlaget, kan blive negativt påvirket af en introduktion af grødeskæring i vandløbet.

Det må videre antages, at odderens livsbetingelser vil blive påvirket af en grødeskæring i Vorgod Å. Grødeskæring vil skabe en forstyrrelse i forhold til odderens fouragering i og langs Vorgod Å. Forstyrrelsen vil dog være kortvarig. Det må endvidere antages at et fald i tætheden af ørred og laks, som udgør en del af fødegrundlaget for odder, på tilsvarende vis vil påvirke artens fourageringsmuligheder i Vorgod Å. Det er naturligvis klart, at omfanget og hyppigheden af grødeskæring er afgørende. Det er Ringkøbing-Skjern Kommunes opfattelse, at en genintroduktion af strømrendeskæring i 1/2 af vandløbets bredde må anses for at være omfattende. En grødeskæring i denne bredde vil kun efterlade mindre grødepartier, der vil kunne fungere som skjulested for de fiskearter, der er tilknyttet vandløbet. Det vil uden tvivl påvirke antallet af fisk i Vorgod Å negativt, hvorved odderens fourageringsmuligheder og dermed livsbetingelser forringes.

Ringkøbing-Skjern Kommune vurderer videre, at det ligeledes vil være gældende for de strækninger af Vorgod Å, som er beliggende opstrøms for Natura 2000 området. Det tillægges således ikke betydning, om arterne i udpegningsgrundlaget er tilstede inden eller uden for Natura 2000 området.

Naturtypen vandløb vil ligeledes påvirkes negativt ved en genindførelse af grødeskæring.

2.8 Naturbeskyttelsesloven

Vorgod Å er på den aktuelle strækning registreret som omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 som beskyttet natur.

En ændring i vandløbsvedligeholdelsen kan forårsage en tilstandsændring efter lovens § 3. Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2 kan kommunen i særlige tilfælde meddeles dispensation fra forbuddet i § 3.

Det følger af bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven, at der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan meddeles dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper. En væsentlig jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse er således ikke i sig selv tilstrækkelig til at begrunde en dispensation.

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, at forbuddet mod tilstandsændringer af vandløb ikke omfatter sædvanlige vedligeholdelsesarbejder. Sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb er ikke en tilstandsændring, idet sædvanlig vedligeholdelse netop tilsigter at opretholde den hidtidige tilstand. Vedligeholdelsesarbejder i henhold til gældende vandløbsregulativer for offentlige vandløb kan derfor ske uden dispensation fra kommunalbestyrelsen.

2.9 Basisanalyse for vandområdeplan 2021 – 2027

I Miljøstyrelsens basisanalyse for vandområdeplan 2021 – 2027 forventes den samlet økologisk tilstand at være opfyldt for hovedparten af Vorgod Å i 2027 bortset fra strækning fra Vildbjerg til umiddelbart opstrøms Vorgod-Barde. Forventning til den manglende målopfyldelse kan henføres til bentiske invertebrater, som kun formodes at give en moderat økologisk tilstand. Det bemærkes, at den seneste faunaprøve fra 2019 udtaget ved Store Ahle har givet en faunaindeks på 5 svarende til god økologisk tilstand og dermed målsætningsopfyldelse.

2.10 Grundvand

Vorgod Å ligger i et område med drikkevandsinteresser.

2.11 Spildevandsplan

Ifølge spildevandsplanen modtager Vorgod Å regn- og overfladevand fra en del udløb fra separatkloakerede områder og overløb fra fælleskloakerede områder samt rensset spildevand fra Videbæk Renseanlæg og Arlas renselanlæg i Nr. Vium.

2.12 Miljøbeskyttelsesloven

Miljøbeskyttelseslovens formål er at medvirke til at værne om natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets vilkår og for bevarelse af dyre- og plantelivet.

Miljøbeskyttelsesloven fastsætter, at stoffer, der kan forurene vandet, ikke må tilføres vandløb, søer eller havet, og at sådanne stoffer ikke må oplægges, så der er fare for, at vandet forurenes og stoffer, der er aflejret i vandløb, søer eller havet, ikke uden tilladelse må påvirkes, så de kan forurene vandet. Der kan dog i særlige tilfælde gives tilladelse til, at spildevand tilføres vandløb m.v.

Miljøbeskyttelseslovens kapitel 4 fastsætter kravene til udledning af spildevand til vandløb. Når udledningstilladelser gives skal den hydrauliske belastning af vandløbet vurderes, således at udledninger ikke giver anledning til uønsket erosion eller oversvømmelse af vandløbsnære arealer.

2.13 Planer for fiskepleje

DTU Aqua udarbejder planer for udsætning af fisk i vandløbene samt en vurdering af forekomsten af fisk (især ørred og laks) og bedømmelse af deres levevilkår. Der er ingen fiskeudsætning i Vorgod Å.

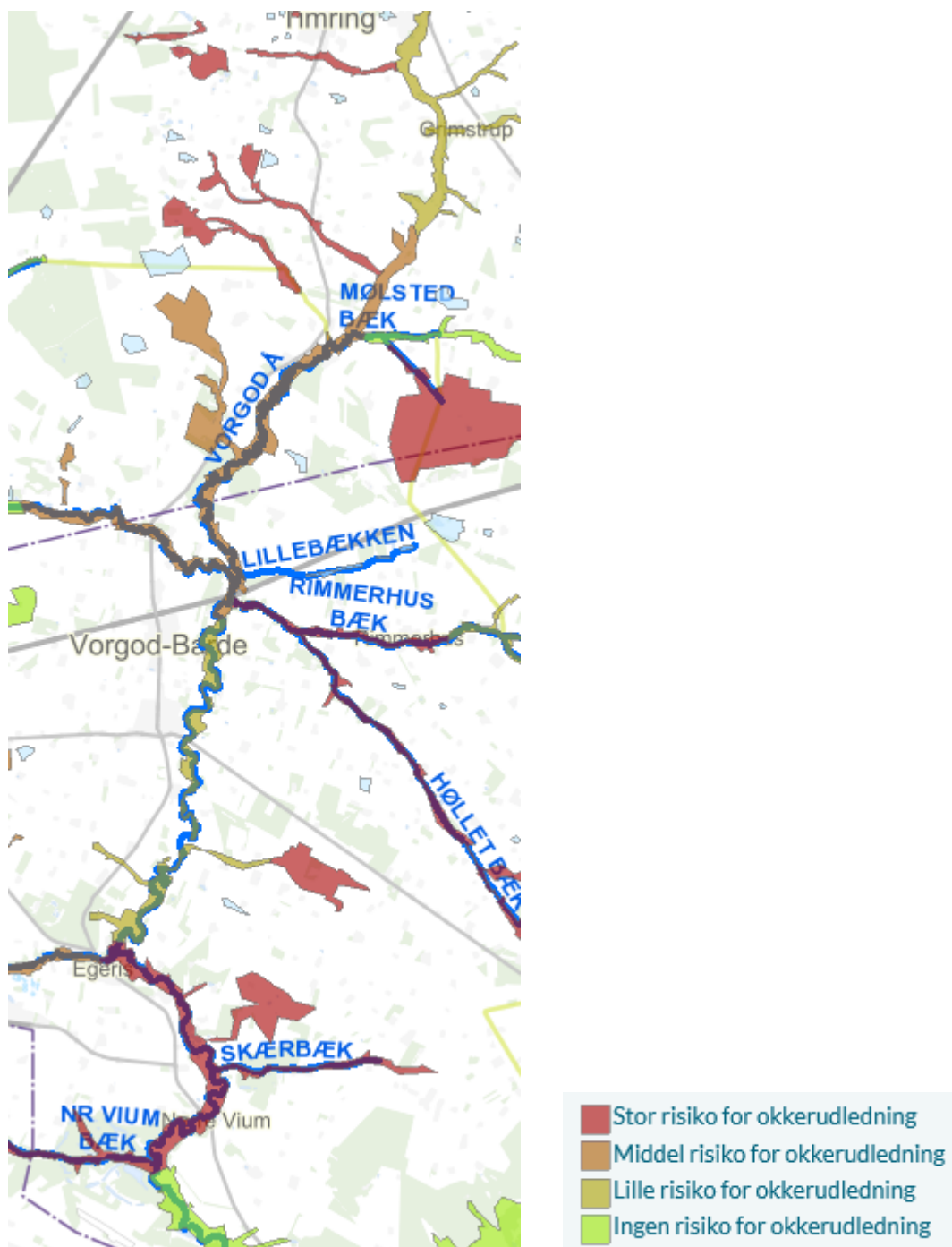
2.14 Forhold til okkerloven

Ved Okkerloven fra 2009 er potentielle områder for udledning af okker i vandløbet vurderet og klassificeret fra klasse I (stor risiko) til klasse IV (ingen risiko).

Okkerpotentielle områder er lavtliggende steder, hvor der kan være specielt høje koncentrationer af jernforbindelser i undergrunden. Jernforbindelserne kan omdannes til okker, der kan udvaskes til vandløb og søer, hvor okkeren er skadelig for dyre- og plantelivet.

Arealerne langs Vorgod Å er udpeget til klasse I - III dvs. risiko for udledning. Den nederste strækning fra tilløbet af Nr. Vium Bæk og til udløbet i Skjern Å er ikke udpeget med risiko for okkerudledning.

Loven indebærer, at der ikke uden Ringkøbing-Skjern kommunens tilladelse må udføres udgrøftning eller nydræning på okkerpotentielle arealer langs vandløbet.

Figur 4. Okkerpotentielle arealer langs Vorgod Å

3 Beskrivelse af vandløbet

Vandløbet består af et hovedløb, der begynder ved Møltrup ca. 1.300 m øst for Timring og forløber i sydlig retning til sammenløbet med Skjern Å ved Ahler Gårde.

Vorgod Å er et 44,5 km langt offentligt vandløb.

Generelt henligger Vorgod Å ureguleret på hovedparten af strækningen med stor variation i de fysiske forhold, der skaber mange levesteder for et varieret og alsidigt dyre – og planteliv. Der er på 9 stationer i Vorgod Å beregnet et fysisk indeks (Dansk Fysisk Indeks) som et udtryk for vandløbets fysiske variation. Som et gennemsnit for ovennævnte stationer er indekset i Vorgod Å på 26 svarende til kvalitetsklassen ”god” i indekset.

På det videre forløb nedstrøms imod udløbet i Skjern Å har Vorgod Å et naturligt forløb med mange slyngninger og gydestryg.

Der er to dambrug langs Vorgod Å hhv. Abildtrup Dambrug umiddelbart opstrøms Herningvej og Nørre Vium Dambrug nedstrøms Fiskerivej. Ingen af dambrugene anvender åvand til produktionen, og stemmeværkerne er fjernet.

4 Vandløbets nuværende tilstand

Miljøtilstanden i Vorgod Å bedømmes ud fra biologiske kvalitetsparametre for smådyr (DVFI), fisk (DFV) og makrofyter (DVPI) samt ud fra den kemiske tilstand i vandløbet, jf. Tabel 2.

Den økologiske tilstand varierer blandt vandløbsforekomsterne mellem god og høj, og på det foreliggende grundlag opfylder vandløbsforekomsterne deres miljømål. Vandløbsforekomst o8700_c er placeret længst opstrøms i regulativet, mens de øvrige vandløbsforekomster er angivet i nedstrøms retning i Vorgod Å. Vandløbsforekomst o10543_b er placeret ned til udløbet i Skjern Å.

Det fremgår dog også, at tilstanden af flere af kvalitetselementerne endnu er ukendte i Vorgod Å. Der kan således komme ændringer af den økologiske tilstand, når kvaliteten af de øvrige indeks foreligger.

Tabel 2. Økologisk tilstand i vandløbsforekomsterne i Vorgod Å vurderet ud fra biologiske kvalitetselementer.

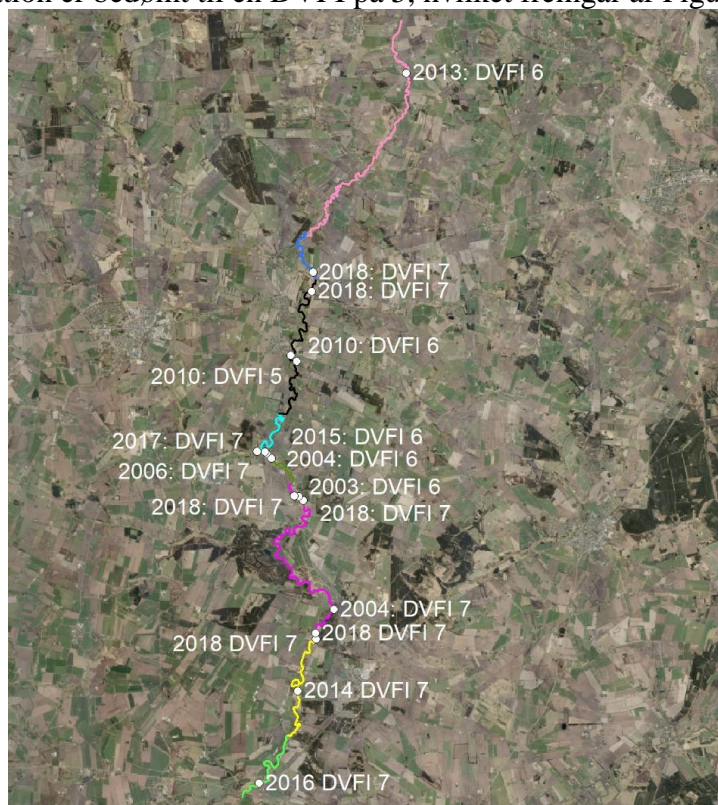
Vandløbsforekomst	Typologi	Økologisk tilstand ud fra			Samlet økologisk tilstand
		Smådyr (# faunaklasse)	Fisk	Makrofyter	
o8700_c	2	God (# 5-6)	Ukendt	Ukendt	God
o10473	2	Høj (# 7)	Ukendt	Ukendt	Høj
o8655_b	2	God (# 5-6)	Ukendt	Ukendt	God
o10465	2	Høj (# 7)	Ukendt	Høj	Høj
o9023	3	God (# 5-6)	Ukendt	Ukendt	God
o10546	3	Høj (# 7)	Ukendt	Høj	Høj
o9020	3	God (# 5-6)	Ukendt	Ukendt	God
o10543_b	3	Høj (# 7)	Ukendt	Høj	Høj

4.1 Smådyr

I Vorgod Å er den nuværende tilstand for smådyr i de enkelte vandløbsforekomster kendt og er opgjort. Miljømålet for smådyr er for nuværende opfyldt i samtlige vandløbsforekomster i Vorgod

Å, hvor den økologiske tilstand er enten god eller høj med faunaklasser fra 5 til 7 vurderet ud fra (DVFI).

Som det fremgår af Tabel 2, er den økologiske tilstand i Vorgod Å bedømt som værende god til høj i forhold til smådyrene (DVFI). I perioden 2000-2018 er DVFI bedømt på 17 forskellige stationer. Ud af de 17 bedømmelser er 11 stationer senest bedømt til en DVFI på 7, fem stationer er bedømt til en DVFI på 6 og en station er bedømt til en DVFI på 5, hvilket fremgår af Figur .

Figur 4: Faunaklassebedømmelser i de enkelte vandforekomster i Vorgod Å.

På flere af de undersøgte stationer er der registreret sjældne arter i Danmark. På 4 af de undersøgte stationer er der bl.a. observeret stor slørvinge (*Perlodes microcephala*). Stor slørvinge er relativ sjælden i de danske vandløb, da den generelt stiller høje krav til vandkvaliteten. Endvidere er grøn kølleguldsmed registreret på en station. Tilstedeværelsen i Vorgod Å indikerer en høj vandkvalitet i vandløbet.

4.2 Fisk

Den økologiske tilstand bedømt ud fra fisk er ifølge vandområdeplanen for Vorgod Å ukendt for de 8 vandløbsforekomster i Vorgod Å. Imidlertid og på trods heraf er fiskesammensætningen i Vorgod Å beskrevet ved 19 målestationer, hvor der løbende foretages analyser af fiskebestanden.

Ved analyserne er der registreret følgende fisk i Vorgod Å:

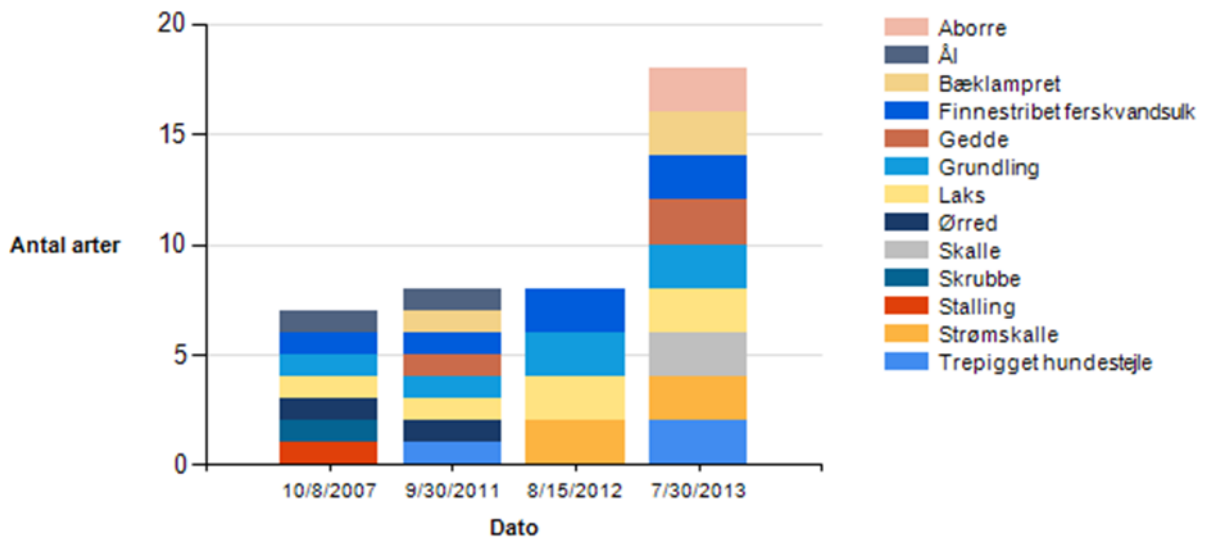
Laks
Ørred

Ferskvandskvabbe
Skrubbe

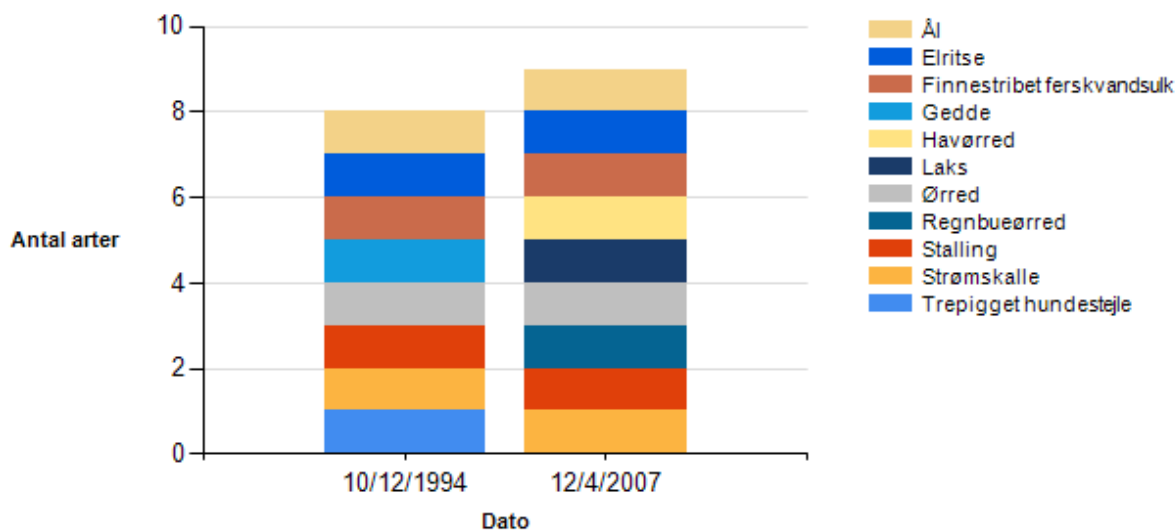
Havørred
 Regnbueørred
 Stalling
 Elritse
 Bæklampret
 Hork
 Grundling
 Finnestribet ferskvandsulsk

Strømskalle
 Skalle
 Aborre
 Gedde
 Ål
 Trepigget hundestejle
 Nipigget hundestejle

En gennemgang af data fra analyserne viser, at de arter, der findes i systemet generelt set er udbredt i hele systemet. På Figur 2 og Figur 3 ses registrerede fiskearter i Vorgod Å på stationer, der hhv. er beliggende nederst (st. 42.600 m) og øverst (st. 3.800 m) i vandløbet. Der er generelt tale om en større artsdiversitet sammenlignet med andre vandløb i Danmark, hvor de ofte kun forekommer 3-5 forskellige arter.

Figur 2: Registrerede fiskearter i Vorgod Å ved Hesteskosvinget i regulativets st. 42.600 m (Overvågningsstation nr. 25003451) fra Miljøportalen.

Figur 3: Registrerede fiskearter i Vorgod Å ved Birkmose i regulativets st. 3.800 m (stations nr. 25003022) fra Miljøportalen.

Flere af arterne som laks og bæklampret er del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området i Vorgod Å, som derfor kræver særlig beskyttelse.

Forekomsten af laks i Skjern Å-systemet er øget igennem de senere år. Dog er opgangspotentialet væsentligt større end den nuværende opgang. En del af forklaringen skyldes sandvandring, som forringer gydemulighederne for laks. Vorgod Å angives generelt til at have gode fysiske forhold, og der er særligt angivet flere gruspartier i den nederste del fra Vorgod- Barde, som er velegnet som gyde- og opvækstområde for laksen.

Bæklampret er ligeledes udbredt i hele vandløbets længderetning. Dens tilstedeværelse i hele vandløbet vurderes at være udtryk for, at den anvender Vorgod Å i hele dens livscyklus fra larve til voksenstadie. Det vurderes at være muligt, idet bæklampretten anvender forskelligartede bundsubstrater igennem deres livscyklus fra dyndbund i lavestadiet til grusbund under gydningen. Det vurderes, at alle disse bundtyper forekommer i Vorgod Å grundet den store fysiske variation, hvilket understøtter lamprettens livsbetingelser.

Endelig er der registreret finnestribet ferskvandsulk i hele Vorgod Å, som dette regulativ omfatter. Finnestribet ferskvandsulk er naturligt hjemmehørende i Skjern Å-systemet og har ikke en naturlig udbredelse andre steder i DK.

4.3 Vandplanter

Kendskabet til plantesamfundene i Vorgod Å er begrænset. Den nuværende økologiske tilstand for planter er kun kendt i tre af ovennævnte 8 vandløbsforekomster i Vorgod Å, hvor tilstanden er vurderet som høj. Miljømålet for planter er dermed opfyldt på de pågældende strækninger.

Den høje økologiske tilstand er beskrevet som ingen eller kun meget lille afvigelse fra den upåvirkede tilstand. Det er dermed graden af afvigelsen, som adskiller den gode og høje økologiske tilstand.

Generelt vurderer Ringkøbing-Skjern Kommune, at artsrigdommen for planter i Vorgod Å er stor. Således er der som et eksempel registreret 14 forskellige vandplanter i et transekt fra 23.08.2016 ved Nr. Vium Dambrug, (st. 25000713).

Af de fundne arter findes flere relativt sjældne arter som smalbladet vandstjerne (*Celitriche hamulata*), tyndskulpet brøndkarse (*Nasturtium microphyllum*), flod-klaseskærm (*Oenanthe fluviatilis*) og rust-vandaks (*Potamogeton alpinus*). Herudover forefindes også rentvandsarter som rødalgen paddeleg (*Batrachospermum moniliforme*).

5 Datagrundlag

5.1 Opmåling

I forbindelse med regulativrevision er der ved landinspektørfirma foretaget opmåling af Vorgod Å i 2018.

5.2 Karakteristiske afstrømninger

Karakteristik afstrømning	Afstrømning l/s/km ²
Sommermiddel	13,8
Vintermiddel	21,3
Årsmiddel	18,1
Sommermedianmaksimum	23
Vintermedianmaksimum	45

Oplandet til Vorgod Å ved udløbet til Skjern Å er opgjort til 545 km²

5.3 Vandløbets dimensioner.

Vandløbsregulativet fra 1991 har ikke fastsat krav til bundbredde, bundkote og anlæg, mens regulativet fra 1888 indeholder bestemmelser om bundbredde og vandløbsbredde ved vandspejlsniveau. Hele vandløbet er opmålt i 2018 af eksternt firma.

Fastsættelse af vandløbets dimensioner har taget udgangspunkt i de opmålte bundkoter og tidligere regulativs bestemmelser om bundbredde og afledt anlæg.

Vandløbsmyndigheden har bestemt, at Vorgod Å skal vedligeholdes efter fastsat krav til vandløbets vandføringsevne i overensstemmelse med vandløbslovens §12

Kravet er udtrykt som en teoretisk skikkelse beskrevet i regulativets dimensionsskema. Det betyder, at vandløbet må antage en vilkårlig skikkelse, så længe vandløbets vandføringsevne svarer til den vandføringsevne, der kan udtrykkes ved den angivne teoretiske skikkelse. Herved tilstræbes, af hensyn til miljømålet, at vandløbet henligger i en tilstand med varierende bund- og dybdeforhold.

Regulativet bygger på de godkendte reguleringsprojekter samt på en videreførelse af de tidligere gældende bestemmelser. Vandløbsvedligeholdelsen har siden 2007 udelukkende bestået af fjernelse af væltede træer og buske inden for vandløbet.

5.4 Tidligere restaureringer

Ved Nr. Vium Dambrug og Abildtrup Dambrug er vandindtagene ændret til omløbsstryg.

Der er etableret enkelte gydebanks ved udlægning af gydegrus og skjulesten.

6 Sejladsbestemmelser.

Det tidligere regulativ havde følgende sejladsbestemmelser:

Sejlads på vandløbet er kun tilladt med ikke-motor-drevne småfartøjer som robåde, kajaker og kanoer. Turistmæssig sejlads er kun tilladt i perioden 15. juni - 1. januar og kun inden for tidsrummet kl. 8-18. Udøvelse af sejlads skal ske under overholdelse af gældende regler.

Amtsrådet kan fastsætte en øvre grænse for tilladelig antal fartøjer på vandløbet. Erhvervsmæssig udlejning af kanoer kan ikke ske uden forudgående tilladelse fra amtsrådet.

Den der lovligt spærrer for sejlads som nævnt i pkt. 1, skal anvise anden adgangsvej over sin ejendom.

Retten til sejlads giver ikke adgang til at betræde andres ejendom ud over, hvad der er tilladt i henhold til naturfredningslovens kap. VIII.

Begrænsningerne i sejladsretten (pkt. 1-4) gælder ikke for vandløbsmyndighedens sejlads i forbindelse med tilsyn og vedligeholdelse eller fiskerikontrollen i forbindelse med kontrolopgaver, samt personer eller foreninger, der med tilladelse fra fiskerimyndighederne udøver fiskepleje (elektrofiskeri o.lign.) i vandløbet.

Ringkøbing-Skjern Kommune ønsker sejladsbestemmelser tilpasses gældende bestemmelser for Skjern Å-systemet. Herefter vil der være følgende sejladstidspunkter:
Sejlads må kun ske i perioden 16. juni til og med 28. (29.) februar fra kl. 7 til solnedgang, dog ikke længere end til kl. 20.

Efter vandløbslovens §4 er vandløb, hvor der er flere bredejere, og som ikke er undergivet særskilt ejendomsret, åbne for almenheden for sejlads med ikke-motordrevne småfartøjer. Begrænsningen i perioden 1. marts til 15. juni er med hensyn til ynglende fugle.

7 Vedligeholdelse

Det tidligere regulativ havde følgende vedligeholdelsesbestemmelser:

Strækningen fra Møltrup til stenstuvningen syd for Nr. Vium (st. 0 - 33.332):

Der skæres grøde efter behov normalt 1-2 gange årligt. Grøden slås i strømrønden og i en bredde som angivet i afsnit 3. Hvis de miljømæssige forhold taler for det, og det ikke er i strid med de afvandingsmæssige forhold, kan grødeskæring eventuelt reduceres til 1 gang årligt eller strækningsvis helt undlades.

Vandløbets kanter, sideskrånninger og banketter slås ikke.

Strækningen fra stenstuvningen til udløbet i Skjern Å (st. 33.332 - 44.500):

Der skæres grøde efter behov normalt 1 gang årligt. Grøden slås i strømrønden og i en bredde som angivet i afsnit 3. Hvis de miljømæssige forhold taler for det, og det ikke er i strid med de afvandingsmæssige forhold, kan grødeskæring eventuelt undlades helt eller delvist.

Vandløbets kanter, sideskrånninger og banketter slås ikke.

Grødeskæring foretages med le eller sejlende grødeskæremaskine. Grøden samles op.

I perioden fra 1992 til 2007 er vandløbet blevet vedligeholdt 1 til 2 gange årligt bortset fra den nederste strækningen som har henlagt i naturtilstand. Siden 2007 er der i overensstemmelse med vandløbsregulativet ikke foretaget vedligeholdelse på strækningen, hvor Ringkøbing-Skjern Kommune er ansvarlig for vandløbsregulativet.

Med det nye regulativ ændres vedligeholdelsespraksis på strækningen fra Mølsted Bæks udløb til Nr. Vium Bæks udløb i Vorgod Å (st. 6975 - 30819): Der skæres grøde efter behov, normalt 1 gang årligt. Grøden skæres enten i en bugtet strømmende eller som netskæring, der højst udgør 1/2 af den regulativmæssige bundbredde, således at der efterlades grødepartier i vandløbet og grødebræmmer langs vandløbets sider.

Grøde der skæres, skal så vidt muligt skæres i bund. Hvor det er muligt vil grødeskæringen være selektiv med henblik på at begrænse udbredelsen af plantearterne pindsvineknop og svømmende vandaks.

På strækning fra Nr. Vium Bæks udløb i Vorgod Å og til Skjern Å (st. 30819 – 44528) skæres ikke grøde. En væsentlig del af denne strækning er omfattet af habitatområdet Skjern Å, hvor grødeskæring ikke vil være forenelig med habitatbekendtgørelsen.

I et specialeprojekt foretaget ved Aarhus Universitet har man undersøgt effekten af grødeskæring på vandstanden i 126 danske vandløb i perioden 1990 – 2012, hvor i alt 3.086 grødeskæringer blev registreret. Formålet med undersøgelsen var at få sat tal på, hvor meget vandstanden falder, når der grødeskæres. Samtidig var formålet at undersøge, om der var en sammenhæng mellem, hvor ofte der skæres, og hvor hurtigt planterne vokser frem igen efter en grødeskæring.

Undersøgelsen viste, følgende:

- Effekten af grødeskæringen på vandstanden var at vandstanden falder i sommerperioden med gennemsnitlig 16 cm i vandløbene.
- Planternes genvækst varierer med tidspunktet for grødeskæringen og med antallet af årlige grødeskæringer. Genvæksten er størst i juni måned, hvor planternes vækst giver en gennemsnitlig vandstandsstigning på 0,41 cm/dag, mens der ingen genvækst er i efteråret. I oktober måned kan registreres en negativ genvækst, hvilket betyder at planternes biomasse henfalder.
- Genvæksten er størst i de vandløb, der skæres hyppigst. Genvæksten stiger fra gennemsnitligt 0,04 cm/dag ved 1 årlig skæring til gennemsnitligt 0,6 cm/dag ved mere end 6 årlige skæringer.
- Hvis grødeskæringshyppigheden øges, vil der i mange vandløb være en risiko for, at grødeskæringsbehovet samtidig stiger. Det skyldes, at hyppig skæring fremmer netop de arter, der har hurtig genvækst, og så skal der skæres endnu hyppigere. Der er ingen tvivl om, at konsekvensen af at intensivere grødeskæringen i vandløb, der ikke allerede skæres hyppigt, er, at man fremprovokerer en situation, hvor der skal skæres endnu hyppigere for at bevare den samme afvanding.

Undersøgelse viser, at grødeskæring, som den praktiseres i dag i de mellemstore og store vandløb, har en række begrænsninger i forhold til at bidrage til at sikre afvandingen af landbrugsarealer. Det skyldes primært to forhold. For det første opnår man kun en ganske begrænset vandstandssænkning – gennemsnitligt 16 cm i sommerperioden og mindre i forår og efterårsmånederne, når der grødeskæres. Samtidig kan grødeskæring ikke bidrage til at sikre afvandingen i vinterperioden og

det tidlige forår, hvor nedbørsmængderne og dermed afstrømningen er størst. Det skyldes, at der enten ikke er grøde, hvilket gælder for de fleste vandløb, eller at der kun er en begrænset mængde. For det andet kan en intensivering af grødeskæringen betyde, at behovet for at grødeskære øges, uden at afvandingen på sigt bliver bedre. Man kan ende i en situation, hvor der skal grødeskæres hver 2.-3. uge for at sikre en given afvanding. På denne måde kan man ende i en negativ spiral, hvor man stimulerer væksten af de arter, der tolererer grødeskæringen, hvilket også er de arter, der har den største genvækst efter en skæring.

Faglige udredning om grødeskæring i vandløb. Videnskabelig rapport fra DCE – National Center for Miljø og Energi nr. 188 af 2016:

En undersøgelse af over 3000 grødeskæringshændelser viste en gennemsnitlig reduktion i vandstanden på 16 cm umiddelbart efter grødeskæring og varigheden er typisk 3 – 4 uger. I undersøgelsens samtlige 3.086 vurderede grødeskæringsbegivenheder reduceres vandstanden med mellem 1 og 73 cm ved en grødeskæring.

I Ringkøbing-Skjern Kommune har vi tilsvarende vandstandsregistreringer med hensyn til effekten af grødeskæring, som beskrevet i undersøgelsen ovenfor. I en række mellemstore og store vandløb, hvor der foretages grødeskæring i 2/3 af regulativmæssig bundbredde er effekten af grødeskæring i de registrerede vandløb et gennemsnitligt vandstandsfald på 13 cm.

Endvidere findes at genvæksten efter grødeskæring ligger et sted mellem 2 til 6 uger.

Med det valgte niveau for grødeskæring forventes vandstandsfaldet at blive mindre end 13 cm i en periode på op til 6 uger, hvorefter den normale vandstand med en givne vandføring at være genetableret. Ved en genintroduktion af grødeskæring fremmes væksten af bl.a. pindsvineknop, vil varigheden af vandstandsfaldet være væsentlig mindre end 6 uger.

8 Grødeskæringsperiode

Ringkøbing-Skjern Kommune har i overensstemmelse med regulativet fra 1991, ikke foretaget grødeskæring i Vorgod Å siden 2007 på strækningen st. 6.975 – st. 44.528. Herning Kommune har på strækningen fra st. 0 til st. 6.975 foretaget grødeskæring i strømrønde i årene 2008 – 2011 og 2016 – 2018.

Grødeskæring vil blive gennemført i juli - august, hvor landbruget har det største behov for sænkning af vandstanden.

9 Kontrol og oprensning

Såfremt der opstår tvivl om, hvorvidt kravene til vandløbets vandføringsevne er opfyldt, kan vandløbsmyndigheden igangsætte en kontrolopmåling af vandløbet. I tidligere regulativ er der ingen bestemmelser vedr. kontroltidspunkt eller metode.

Efter regulativet udføres en eventuel kontrol i perioden efter årets sidste grødeskæring og frem til 1. maj dvs. i den grødefrie periode. Når der ikke er grøde i vandløbet sikrer man, at opmåleren bedre kan identificere evt. aflejringer til gene for afvandingen samtidig med, at det er nemmere at finde eventuelle drænudløb eller andre rørtilløb af interesse. Der gennemføres derefter en hydraulisk beregning, hvor vandføringsevnen i det opmålte vandløb og det teoretiske vandløb (den teoretiske skikkelse) sammenlignes ved bestemte afstrømningsituationer med samme ruhed (Manningtal).

Såfremt beregningerne viser, at der skal foretages en oprensning udføres dette i perioden 1. august til 15. oktober. Dette gøres for at sikre fiskenes gydebanker, som etableres i vinterhalvåret, ikke beskadiges eller ødelægges pga. sandvandring.

10 Miljø- og naturvurdering

Ringkøbing-Skjern Kommune har foretaget en miljø- og naturvurdering af regulativets betydning i relation til genintroduktion af grødeskæring på en del af strækningen af Vorgod Å, samt sejlads med ikke motordrevne småfartøjer, herunder en udvidelse af perioden til også at omfatte januar og februar.

Følgende påvirkninger af naturområder og/eller arter er blevet beskrevet i forbindelse med kano/kajaksejlads (bl.a. Madsen 2002, Friluftsrådet 1991, Petersen 2001).

1. Påvirkning af stryg / gydebanker og dyrelivet heri.
2. Påvirkning af bredder/brinker.
3. Ophvirvling af bundmateriale.
4. Påvirkning af plantevækst.
5. Påvirkning af fuglelivet.
6. Påvirkning af pattedyr.

Det nye regulativ medfører en forøgelse i åbningsperioden over året, hvilket vil betyde, at der kan forekomme sejlende i vinterhalvåret. Det forventes dog, at det kun vil være yderst få sejlende, som vil komme til at benytte vinterhalvåret og formentlig udelukkende enkelte kajakker eller lignende fartøjer og med erfarne roere iklædt udstyr til koldt vand. Sejlads i kano praktiseres kun sjældent i vinterhalvåret. Det er således ikke realistisk at forestille sig betydelig sejladsaktivitet på denne årstid, hvor dagene samtidig er korte og evt. sejlads typisk vil være i weekender.

Fisk

I forbindelse med sejlads kan kanoer og kajakker støde på lavvandede stryg, hvilket kan medføre en fysisk omlejring af grus og sten i strygene, ligesom yngel og småfisk vil kunne forstyrres.

For at undersøge problemstillingerne omkring sejlads har Vejle Amt i 1994 og i 1999 foretaget undersøgelser af sejladsens påvirkning af fisk i Gudenåen (Vejle Amt 1999, 1994). Ved disse undersøgelser har det dog ikke været muligt at påvise noget negativ effekt af kanosejladsen på åens stallinger og ørred, selvom undersøgelsen blev foretaget på en strækning med stor aktivitet af kanoer. Amtet konkluderer følgende (1999):

”giver resultaterne ikke grundlag for at ændre på den tidligere fiskebiologiske vurdering, som derfor fortsat vil være, at- den nuværende sejlads med 3.000 årlige afgang (indført fra 1990) i perioden

16. juni – 31. december vurderes ikke at skade bestandene af laksefisk. Det kan dog ikke udelukkes, at en øgning i sejladens omfang vil skade fiskebestanden”.

Både Madsen (2002) og Friluftsrådet (1991) har også beskrevet kanosejladsens påvirkning af fiskebestandene (bl.a. ud fra undersøgelserne i Vejle Amt) og konkluderer ligeledes, at der ikke er belæg for at konkludere en skadevirkning af kanosejlads på fisk.

Vi har ikke fundet tilsvarende undersøgelser for laks eller bæklampret i Vorgod Å, men det vurderes, at der heller ikke her vil være en væsentlig effekt på gydeområderne for disse arter.

Laksefiskene undtagen stalling gyder i vintermånederne og ynglen kommer frem om foråret. Der kan således argumenteres for, at sejlad i denne periode vil kunne forstyrre laks og ørred i forbindelse med gydningen eller at gydegrus med æg kan blive omlejret så æg går tabt eller beskadiges.

Vandstanden kan være lav i vinterhalvåret i forbindelse med længerevarende frost, men generelt er denne årstid karakteriseret af høje afstrømninger i vandløbet og betydelig vandstand. Sandsynligheden for at en sejrende vil komme til at omlejre bunden/stryg mv. på denne årstid er derfor tilsvarende mindre end i sommermånederne. Herudover har vandløbet på mange strækninger betydelig dybde, som mindsker sandsynligheden for at forstyrre fisk og evt. gydende fisk.

Det nye regulativ herunder en øget åbningsperiode i vinterhalvåret vil medføre en meget begrænset øgning i sejladen, men vurderes ikke at medføre en væsentlig påvirkning af fisk og bæklampret i Vorgod Å.

Det er velkendt, at der i lavvandede lysåbne grødefri vandløb er meget få standpladser for ørred, i nogle tilfælde ingen overhovedet. Dog kan træødder og underskårne brinker skabe standpladser. Men er der spredte grødeøer i vandløbet eller hænger brinkplanter ud i vandløbet er mulighederne markant bedre. I to vandløb med ens høj vandkvalitet kan man derfor opleve, at der ingen ørred er i det vandløb, hvor grøden er skåret tæt, mens der er mange ørreder i mange aldersklasser i vandløbet, hvor nogen grøde er ladet tilbage i og langs vandløbet. Det er også åbenbart, at fødekilden til fiskene er meget sparsom i vandløb, hvor grøden er skåret tæt, mens der er skjul og masser af smådyr at æde i vandløbet med efterladte grøde, som smådyr kan leve på.

Der vil ikke blive skåret grøde i habitatområdet og på strækningen herfra og 5 kilometer opstrøms. Under Den Store Lakseundersøgelse er lakseynglens spredning fra gydebanken gennem det første leveår beskrevet af Iversen og Larsen (2019). Undersøgelsen fandt en maksimal spredning af lakseyngel i de undersøgte vandløb på 1.300 meter opstrøms og 3.900 meter nedstrøms. Ud fra et forsigtighedsprincip genoptages grødeskæringen først 5 kilometer opstrøms habitatområdet.

Fugle

Der er forskellige arter af svømmeænder, dykænder, lappedykkere, gæs og svaner. I rørskovene og krattene er det især småfugle, isfugle, fiskehejrer mv. og på engarealerne deciderede engfugle, rovfugle mv.

Fuglene kan blive påvirket af den menneskelige forstyrrelse i forbindelse med sejladsen. Fuglenes såkaldte ”flugt afstande” og reaktion på mennesker afhænger meget af, hvilken art der er tale om, evt. jagttryk, afstanden til mennesket, årstid og områdets fysiske rammer. Ved kanosejlads vil fugle, der opholder sig nede ved åen derfor kunne komme meget tæt på mennesker i kanoer eller kajaker og sky arter vil kunne forstyrres på lang afstand (bl.a. isfugl). Fuglenes reaktion er at flygte eller at gemme sig. Herved forstyrres fødesøgningen og eventuelle æg/unger vil kunne risikere prædation fra rovdyr når forældrefugle er væk. Hele emnet omkring forskellige former for forstyrrelse af fugle er beskrevet af Laursen og Holm (2011). De beskriver også, at al erfaring fra forskning viser, at fuglenes adfærd ændres, når mennesker kommer for nær deres redested bl.a. i form af reduceret ynglesucces ved tilstedeværelse af mennesker. De beskriver samtidig, at der ikke foreligger undersøgelser, der viser at forstyrrelse fra almindelig færdsel eller fritidsaktiviteter (undtagen jagt) har været årsag til øget dødelighed eller bestandsnedgange hos fugle.

Ingen af strækningerne af Vorgod Å er beliggende i EF-fuglebeskyttelsesområder. Der er således ikke rent lovgivningsmæssigt fastsat skærpede hensyn i forhold til fuglene. Alligevel er der i regulativet taget hensyn til ynglefuglene ved at fastsætte et forbud mod sejlads i foråret og sommeren indtil 15. juni. Denne periode uden sejlads vil for de fleste arter i ådalen tilgodese fuglene i den periode hvor de udparres, lægger æg og har unger. Nogle arter f.eks. isfuglen får typisk 2-3 kuld om året og perioden, hvor ungerne skal fodres kan derfor strække sig langt ind i den periode, hvor der er tilladt sejlads. Redetiderne og ungeperiode for en hel række fuglearter er angivet i Friluftsrådet (1991).

For de fleste arter giver perioden uden sejlads ro i den periode, hvor fuglene ruger mens perioden, hvor ungerne fodres af forældrene strækker sig ind i sejladsperioden.

Den valgte periode uden sejlads vurderes dog i vid udstrækning at tilgodese fuglene under hensynstagen til at der også ønskes friluftaktiviteter i form af sejlads i åen.

En rødlistet art, som forekommer hyppigt ved Vorgod Å er isfuglen. Den yngler ved søer og vandløb omkranset af krat eller skov. Reden placeres i enden af en ca. 1 meter lang tunnel, som udgraves i skrænter i nærheden af dens fiskepladser.

Isfuglen er generelt en sky fugl, som primært lever af småfisk samt vandinsekter og forskellige krebsdyr, som den fanger ved at styrtdykke fra en udsigtspost over vandet. Da isfuglen er afhængig af gode udsigtsposter at jage fra, foretrækker den vandområder, hvor der er vandrette grene, der rager langt ud over vandet.

I forhold til forstyrrelse beskriver Grell (1998) isfuglen som en sky art, der ikke tåler megen forstyrrelse på ynglepladsen. Der har været bekymringer over det stigende rekreative pres på mange åer og søer i form af lystfiskeri, kano- og kajaksejlads. Det rekreative pres kan være en af årsagerne til, at den mangler som ynglefugl ved de velegnede sjællandske vandløb og søer som f.eks. Susåen. Isfuglen er i rødlisten kategoriseret som ”ikke truet” (Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestrisk Natur 2013). Sejlads på Vorgod Å vurderes dog ikke at ville påvirke bestanden af isfugl væsentlig i negativ retning.

Smådyr i vandløbet

Vandløbets smådyr af insekter, snegle mv. vil ikke blive påvirket af mindre forstyrrelser

fra sejlads. Vandløbets naturlige forstyrrelser i form af høje afstrømninger og naturlige dynamik langt overstiger effekten af sejlads. Arterne er typisk tilpasset et vandmiljø med naturlige forstyrrelser gennem året.

Umiddelbart vil grødeskæring ikke hindre målsætningsopfyldelse. Forskelle i smådyrssamfundene tilknyttet forskellige plantearter kan være grund til, at der ses tendens til, at mere end en årlig skæring kan give et fald i diversiteten i smådyrssamfundene (Heckmann og Friberg, 2003).

Ifølge Bach et al (2016) kan gentagne grødeskæringer i samme strømmende i nogle vandløb formentlig have negative effekter på smådyrssamfundene, akkurat som for plantesamfundene. Det skyldes, at der kan etablere sig en veludviklet kantvegetation med efterfølgende indsnævring af vandløbsprofilen, hvilket betyder, at levestederne for smådyrene ændrer karakter hen imod mere stillestående vande, som er uegnede for de mest ilt- og strømkrævende arter af smådyr (Baattrup-Pedersen et al. 2003).

Endvidere er der smådyrsarter, der er direkte tilknyttet vandplanter, og det kan derfor antages, at grødeskæring påvirker disse arter negativt.

Det har dog ikke været muligt at finde dokumentation for denne negative påvirkning fra grødeskæring på smådyr. Bøgestrand (1999) var kun i stand til at se meget små forskelle i DVFI-værdier og de totale artsantal ved forskellig grødeskæringsmetodik fra hård til miljøvenlig skæring. I pågældende undersøgelse vurderes det overraskende taget i betragtning, at vandløbenes planter er med til at skabe fysisk varierede forhold. Det ville derfor være nærliggende at tro, at der ville være koblinger mellem artsrige og strukturelt komplekse plantesamfund og artsrige smådyrssamfund. Det er dog i tråd med Pedersen et al. (2004), hvor de biologiske samfund i vandløb med og uden grødeskæring blev undersøgt. Tætheden af smådyr og artsrigdommen var ikke forskellige i de to vandløbstyper med og uden grødeskæring. Pedersen et al. konkluderer, at det formentlig afspejler, at spredningen af smådyr er effektiv og derfor hurtigt efter en skæring vil kunne udjævne eventuelle forskelle forårsaget af skæringen. Modsat viser undersøgelsen, at sammensætningen af arterne er markant forskellige i vandløb, der hhv. grødeskæres eller er vedligeholdelsesfri.

Grøn Kølleguldsmed er en særlig art, som har streng beskyttelse. Den er omtalt under bilag IV-arter.

Pattedyr

I forhold til sejladsens påvirkning af pattedyr er det især odder, som der har været fokus på. Påvirkningen af odder er beskrevet i afsnittet omkring bilag IV-arter.

Vandplanter

Af de fundne arter findes flere relativt sjældne arter som smalbladet vandstjerne (*Celitriche hamulata*), tyndskulpet brøndkarse (*Nasturtium microphyllum*), flod-klaseskærm (*Oenanthe fluviatilis*) og rust-vandaks (*Potamogeton alpinus*). Herudover forefindes også rentvandsarter som rødalgen paddeleg (*Batrachospermum moniliforme*).

Der er lavet undersøgelser af kanosejladsens påvirkning af vandplanter bl.a. i Gudenåen. Der synes ikke at være belæg for at kanosejlads skulle påvirke vandplanter og herunder de sjældne arter i væsentlig grad. Emne er beskrevet i Friluftsrådet (1991).

Ifølge Bach et.al (2016) tilgodeses den økologiske tilstand for vandplanter bedst ved at begrænse både antallet af grødeskæringer og omfanget af grødeskæringen (andelen af vandløbsprofilen der skæres). Overordnet set vil grødeskæringer, der gennemføres mere end én gang i løbet af planternes vækstsæson medføre risiko for, at den økologiske tilstand i type 2 og 3 vandløb, hvor DVPI indgår i tilstandsvurderingen, ikke når målopfyldelse.

Rød- og gullistede arter

I Vorgod Å findes en hel række rød- og gullistede arter af fugle, insekter, pattedyr mv., som Danmark er forpligtet til at beskytte i henhold til Biodiversitetskonventionen. Disse arter er behandlet i de forskellige artsgrupperes kapitler i denne redegørelse.

10.1 Natura 2000-områder

Lovgrundlag

Ved afgørelser efter Vandløbsloven skal der foretages en vurdering af regulativet/planen efter BEK nr. 926 af 27. juni 2016 om udpegnings- og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter jf. Habitatdirektivets artikel 6.3.

Hvis sejlads eller grødeskæring medfører forstyrrelser eller ændringer i de vandløbsfysiske forhold kan aktiviteten potentielt påvirke bilag IV-arter samt arter eller naturtyper i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder. For at vurdere påvirkningen laves en foreløbig vurdering efter habitatdirektivet. I den foreløbige vurdering skal der tages udgangspunkt i et forsigtighedsprincip. Hvis det viser sig, at ændringerne i sejladsen på Vorgod Å vil medføre en væsentlig påvirkning af bilag IV-arter samt arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget for habitatområder skal der udarbejdes en nærmere konsekvensvurdering.

Natura 2000-områder

Fra tilløbet af Von Å og til Skjern Å løber Vorgod Å gennem habitatområdet Skjern Å (H61). Habitatområdet er udpeget på baggrund af en række arter og naturtyper som er nærmere beskrevet i områdernes Natura 2000-planer.

Udpegningsgrundlaget for habitatområde 61 fremgår af Tabel 1 nedenfor.

Tabel 3: Udpegningsgrundlag for habitatområde 61. Fra Miljøministeriets Natura 2000 plan 2016-2021 for Skjern Å.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 61		
Naturtyper:	Søbred med småurter (3130)	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Hængesæk (7140)
	Kildevæld* (7220)	Rigkær (7230)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Grøn kolleguldsmed (1037)	Havlampret (1095)
	Bæklampret (1096)	Flodlampret (1099)
	Laks (1106)	Damflagermus (1318)
	Odder (1355)	Vandranke (1831)

Figur 3. Udpegningsgrundlag for habitatområdet Skjern Å.

Påvirkning af udpegningsgrundlag for Natura 2000-områder

Påvirkning af udpegningsgrundlaget for et Natura 2000-område kan enten ske gennem en direkte påvirkning af arterne eller levestederne inde i Natura 2000-området eller en påvirkning udefra og ind i området. Det sidste kan forekomme f.eks. hvis vandrende fiskearter f.eks. laks eller hav-/fjordlampretter på udpegningsgrundlaget går tabt eller oplever forhindringer under vandringen til ynglepladserne.

Ved sejlads i habitatområdet Skjern Å vil der kunne forekomme påvirkninger bl.a. en påvirkning af naturtypen ”Vandløb”. Påvirkningen vurderes dog at være forsvindende i forhold til de naturlige forstyrrelser, der forekommer i vandløb gennem året ved store afstrømninger, sedimenttransport, sammenskrivning af brinker m.fl. Problemstillingerne omkring kanosejladsens påvirkning af brinkerne, stryg, ophvirvling af bundmateriale og påvirkning af vandplanter er beskrevet flere steder i litteraturen som uproblematisk bl.a. Madsen (2002) og Friluftsrådet (1991).

På de stejle skrænter langs vandløbet findes nogle fine forekomster af tør hede og surt overdrev. I de fugtige lavninger findes der rigkær og elle- og askeskov ses flere steder som galleriskov langs vandløbet. Disse områder forventes ikke at blive berørt, da aktiviteterne i forbindelse med sejladsen i Vorgod Å langt overvejende foregår ved overnatnings- og udledningsstederne samt ved isætnings- og ophalingsstederne.

Vandranke er ikke konstateret i Vorgod Å.

Flere af arterne som laks og bæklampret er del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området i Vorgod Å, som derfor kræver særlig beskyttelse. Flod- og havlampret er ikke registreret i Vorgod Å.

Forekomsten af laks i Skjern Å-systemet er øget igennem de senere år. Dog er opgangspotentialet væsentligt større end den nuværende opgang. En del af forklaringen skyldes sandvandring, som forringer gydemulighederne for laks. Vorgod Å angives generelt til at have gode fysiske forhold, og der er særligt angivet flere gruspartier i den nederste del fra Vorgod- Barde, som er velegnet som gyde- og opvækstområde for laksen.

Bæklampret er ligeledes udbredt i hele vandløbets længderetning. Dens tilstedeværelse i hele vandløbet vurderes at være udtryk for, at den anvender Vorgod Å i hele dens livscyklus fra larve til voksenstadie. Det vurderes at være muligt, idet bæklampretten anvender forskelligartede bundsubstrater igennem deres livscyklus fra dyndbund i lavestadiet til grusbund under gydningen. Det vurderes, at alle disse bundtyper forekommer i Vorgod Å grundet den store fysiske variation, hvilket understøtter lamprettens livsbetingelser.

Der synes ikke at være nogen indirekte påvirkning forårsaget af sejladsen.

10.2 Bilag IV-arter i og ved Vorgod Å.

Type Art

Planter Vandranke

Insekter Grøn Kølleguldsmed

Krybdyr Markfirben

Padder Spidssnudet frø og Stor vandsalamander

Pattedyr Flagermus og Odder

Vandranke: Vandranke har størst udbredelse i de nederste strækninger af Skjern Å og især i Sydlige Parallelkanal og er ikke registreret i Vorgod Å. Arten lever i forstyrrede habitater og favoriseres af f.eks. grødeskæring. Sejlads vurderes ikke at påvirke arten.

Grøn Kølleguldsmed: Arten var tidligere sjælden i de store jyske vandløb Guden Å, Karup Å og Skjern Å. Igennem de seneste ca. 10-15 år er den i takt med, at vandkvaliteten i især de store vestjyske vandløb er forbedret blevet mere almindelig, og guldsmeden findes i dag udbredt i de vandløb, hvor den tidligere var sjælden. På baggrund af dens sjældne forekomst i det meste af Europa er derfor vigtigt, at arten fortsat sikres gode livsbetingelser og rent vand i de store danske vandløb, hvor den lever (Naturstyrelsen notat til basisanalyse). Arten har gunstig bevaringsprognose og vurderes ikke at kunne påvirkes af sejlads.

Stor vandsalamander og spidssnudet frø: Tilknyttet vandhuller men vil kunne findes ved bredden af Vorgod Å. Arterne vil ikke blive påvirket. Evt. markfirben vil ikke kunne påvirkes.

Flagermus: Vorgod Å er levested for en række arter af flagermus. Disse kan dog ikke blive påvirket af de nye sejladsbestemmelser og grødeskæring.

Odder: Odderen lever ved vådområder, hvor den næsten udelukkende spiser fisk. Den færdes også på land og kan sprede sig over relativt store afstande, også langt fra vand. Den er især nataktiv og er almindelig langs hele Vorgod Å. Sejladsen foregår om dagen indtil solnedgang og odderbestandene ved åen vil ikke blive påvirket af sejladsen.

Bæver og ulv er ikke registreret i tilknytning til Vorgod Å.

Kumulative effekter

Der kan være en kumulativ effekt, hvis flere aktiviteter samtidig påvirker arter eller naturtyper i et habitatområde. Det kunne f.eks. være at forstyrrelse af odder (bilag IV-art) i sig selv måske ikke udgør et problem, men sammen med andre forstyrrelser f.eks. lystfiskeri kunne udgøre et problem.

I forhold til sejladsen vurderes der ikke at være problemstillinger i forhold til de kumulative effekter i forhold til bilag IV-arter eller arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området Skjern Å.

Det er kommunens vurdering at regulativet bestemmelser om sejlads og vandløbsvedligeholdelse er uden betydning for udpegningsgrundlaget, og for opnåelse af gunstig bevaringsstatus/bevaringsprognose for arterne og naturtyperne området er udpeget på baggrund af. Det er Kommunens vurdering, at regulativet hverken i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, vil kunne påvirke Natura 2000-området væsentligt.

10.3 Beskyttet natur - § 3

Vorgod Å og meget store områder langs åen er beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Sejladsen vurderes ikke i sig selv at medføre en tilstandsændring i åen.

Brinker vil uundgåeligt blive påsejlet og vandløbsbunden vil kunne blive forstyrret de steder hvor vanddybden er lav. Denne form for forstyrrelse vurderes dog at være helt ubetydelig i forhold til de naturlige forstyrrelser, som foregår i forbindelse med naturlige afstrømninger, sedimenttransport, sammenskrivning af brinker m.fl. Et vandløb er overordnet set et forstyrret miljø, hvor dyr og planter er tilpasset årstidens variation i vandhastighed, substrat og plantedække mv.

I forbindelse med overnatningspladser samt isætning af kanoer og kajaker kan den menneskelige aktivitet påvirke beskyttede tørre naturtyper og fugtige naturområder i tilknytning til åen. Langt størstedelen af disse aktiviteter vil ske i forbindelse med de officielle overnatningspladser, isætnings- og ophalingspladser og derfor vurderes eventuelle ændringer den menneskelige aktivitet forårsaget af regulativændringen at være uden betydning og vil ikke kunne medføre en tilstandsændring i de beskyttede naturtyper. Ved etablering af nye ophalings- og overnatningspladser vil kommunerne skulle vurdere om aktiviteterne kræver dispensation efter Naturbeskyttelsesloven. Det er dog konkret sagsbehandling.

10.4 Konklusion

De nye regler for sejlads på Vorgod Å vil medføre ændringer i hvordan og hvornår sejladsen i fremtiden vil foregå på åen. Der vil således også ske ændringer i hvordan og hvornår sejladsen vil påvirke miljøet i og ved åen. Påvirkningen af fuglelivet er forsøgt minimeret ved at fastlægge en periode i fuglenes yngletid, hvor sejlads på strækningen er forbudt. Den samlede påvirkning af

vandløbets fysiske forhold, søerne, dyre og plantelivet vurderes dog samlet set at være marginal. Tilsvarende vil være gældende for grødeskæring på delstrækning.

Det nye regulativ vil derfor ikke i sig selv eller i kumulation med andre projekter eller aktiviteter skade beskyttet natur, bilag IV-arter, rødlistede arter, gullistede arter eller arter og naturtyper i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder.

Det vurderes også, at tilladelsen ikke vil hindre opnåelse af gunstig bevaringsprognose for arterne eller naturtyperne i EF-habitatområder. Der er således ikke behov for at udarbejde en nærmere konsekvensvurdering.

Vorgod Å ved Nr. Vium